



COMMISSIE VOOR DE
BESCHERMING VAN DE
PERSOONLIJKE LEVENSSFEER

ADVIES Nr 06 / 2004 van 10 mei 2004

O. Ref. : SA1 / A / 2004 / 006

BETREFT :

Voorontwerp van decreet tot wijziging van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand gecoördineerd op 4 april 1990.

De Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer,

Gelet op de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, inzonderheid artikel 29;

Gelet op de adviesaanvraag van 26 februari 2004 van de Vlaamse minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen

Gelet op het verslag van dhr. E. Van Hove,

Brengt op 10 mei 2004 het volgende advies uit:

I. VOORWERP VAN DE ADVIESAANVRAAG

Naar aanleiding van de invoering van een elektronisch dossier voor de opvolging van de hulpverlening aan de cliënten van de bijzondere jeugdbijstand is gebleken dat het hulpverleningsproces op verscheidene punten verduidelijking behoefde. Deze verduidelijkingen betreffen:

- De respectievelijke bevoegdheden en opdrachten van de verschillende betrokken partijen, de doelstellingen van de dienst;
- De afbakening van de respectievelijke taken;
- De behoefte aan persoonsgegevens betreffende cliënten van de verschillende actoren en de daaraan gekoppelde gebruiksrechten;
- De organisatie van het recht op inzage vanwege de betrokkenen.

De Dienst Bijzondere Jeugdzorg heeft daaromtrent de Commissie op 13 maart 2003 en 15 september 2003 geraadpleegd. De aanwijzingen die de Commissie bij deze gelegenheden heeft geformuleerd zijn grotendeels overgenomen in de voorliggende tekst.

II. NADERE TOELICHTING BIJ DE VOORGESTELDE MAATREGELEN

1. Bijzondere jeugdzorg en gerechtelijke jeugdbijstand

De jeugdbijstand verloopt in twee fasen. Vooreerst treedt het bevoegde Comité voor Bijzondere Jeugdzorg op, bijgestaan door consultants die een buitendienst vormen van de Vlaamse administratie voor bijzondere Jeugdbijstand. Pas wanneer dit hulpverleners faalt wordt het dossier overgemaakt aan de jeugdrechtbank waar de jeugdrechter eveneens een sociale dienst ter beschikking heeft door de Vlaamse Gemeenschap geleverd. Informatieoverdracht betreffende cliënten tussen deze twee diensten is enerzijds zo voor de hand liggend dat het in de praktijk veel gebeurt maar stoot anderzijds op het principe van de scheiding van de welzijnsgerichte hulpverlening en het gerechtelijk optreden. Het ontwerp decreet kiest duidelijk voor het principe van de scheiding van deze twee werelden. De informatie-uitwisseling wordt beperkt tot het gemotiveerd verslag dat het comité overmaakt naar aanleiding van het aanhangig maken van het dossier bij de rechtbank en andere overdrachten specifiek voorzien. In alle andere gevallen kan dit enkel met de instemming van de' betrokkenen. Tevens wordt verduidelijkt dat de consultants gehecht aan een comité of jeugdrechtbank een buitendienst vormen van de Vlaamse administratie en onder haar gezag vallen. Dit heeft voor gevolg dat naar aanleiding van de invoering van een elektronische versie van het dossier waarmee deze consultants werken, de administratie gemachtigd is om eenvormigheid van informatieverzameling op te leggen en regels kan uitvaardigen inzake dossiersamenstelling, gebruik en toegang tot de gegevens, inzage en doorgeven van gegevens. Daarmee is de nodige duidelijkheid geschapen over wie de verantwoordelijke van de verwerking is.

De Commissie ziet in dat de integriteit van de hulpverlening door de Comités en het opbouwen van een vertrouwensrelatie met de jongeren gediend is bij een strikt beheersen van de gegevensstroom en is in principe voor elke maatregel die de verantwoordelijkheid voor de verwerking duidelijk bepaalt. De Commissie juicht dan ook de voorgestelde decretale maatregelen toe.

2. De doeleinden van de dienst en de verwerking van persoonsgegevens

De doeleinden van de bijzondere jeugdzorg worden omschreven als enerzijds het daadwerkelijk hulp verlenen aan jongeren in een problematische opvoedingssituatie en anderzijds het beleid daaromtrent formuleren en coördineren. De gegevensverwerking daartoe vereist heeft dan ook enerzijds een operationele functie: de dossiervorming over cliënten door de hulpverleners en anderzijds een beleidsmatige functie: deze operationele gegevens aanwenden ter opvolging van de geboden hulp en om aanvullende maatregelen uit te werken. Alszodanig behoort de aanwending van de operationele gegevens voor beleidsdoeleinden tot de oorspronkelijke doeleinden van de verwerking en moet deze niet beschouwd worden als een 'verdere verwerking' zoals voorzien in het Koninklijk besluit van 13 februari 2001 ter uitvoering van de wet van 8 december 1992. Indien de gegevens die met de tijd worden opgebouwd aan een derde zouden worden overgedragen, voor bijvoorbeeld verdere wetenschappelijke analyse en studie, dan zouden daarbij wel de richtlijnen gevolgd moeten worden van dit Koninklijk besluit.

3 De toegang tot de persoonsgegevens en de beveiliging

Het feit dat deze verschillende doeleinden wettelijk zijn voorzien heeft natuurlijk niet voor gevolg dat het proportionaliteitsprincipe kan veronachtzaamd worden. Het naamloos maken van de gegevens voor deze gebruikers die geen behoefte hebben aan nominatieve gegevens steunt op dit principe en moet niet doorgevoerd worden op basis van de regels die gelden voor verdere verwerkingen zoals verkeerdelijk wordt gesteld in de memorie van toelichting. De toegang tot de gegevens vanwege de verschillende gebruikers moet duidelijk aangepast zijn aan hun taak en geen verdere inbreuk doen op de persoonlijke levenssfeer van de cliënten dan strikt noodzakelijk is om de doelstellingen te bereiken. Zo voorziet het ontwerp decreet terecht dat voor beleidsdoeleinden enkel naamloze gegevens vereist zijn en dat de toegang tot de volledige gegevens beperkt wordt tot de consulenten die het dossier in behandeling hebben. Er wordt een doorgedreven beveiligingssysteem voorzien en het geheel wordt onder toezicht geplaatst van een aangestelde voor de veiligheid, die in dit decreet een 'veiligheidsagent' wordt genoemd. Het authenticeren van de toegangsgerechtigden, het dimensioneren van de toegang en de verwerkingsmogelijkheden van de verschillende gebruikers, het informeren van de verschillende gebruikers over de voorschriften inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer die bij het verwerken van persoonsgegevens gelden en de recurrente opvolging en controle op de naleving hierop door een aangestelde voor de veiligheid zijn daarbij noodzakelijke veiligheidsmaatregelen in de zin van artikel 16 van de wet van 8 december 1992.

Voor de Commissie is het wel van belang dat de term "onthoofde gegevens", waarvan sprake in de tekst van het voorontwerp van decreet wordt vervangen door "anonieme gegevens" of "gecodeerde persoonsgegevens", om in overeenstemming te blijven met de nomenclatuur van het Koninklijk besluit van 13 februari 2001. In artikel 1, 5° van dit Koninklijk besluit worden 'anonieme gegevens' omschreven als 'gegevens die niet met een geïdentificeerd of identificeerbaar persoon in verband kunnen worden gebracht en derhalve geen persoonsgegevens zijn'. In artikel 1, 3° van dit Koninklijk besluit worden 'gecodeerde persoonsgegevens' omschreven als 'persoonsgegevens die slechts door middel van een code in verband kunnen worden gebracht met een geïdentificeerd of identificeerbaar persoon'. De Commissie wenst er wel aan te herinneren dat de drempel om van 'anonieme gegevens' te kunnen spreken in considerans nr. 26 van de Europese Richtlijn 95/46/EG, zeer hoog werd gelegd. Gezien de vereisten voor anonimiteit zo streng zijn dat zij bijna niet realiseerbaar zijn voor gegevens op het niveau van personen is er in casu sprake van gecodeerde persoonsgegevens.

4. De regeling van het inzagerecht

In de wet van 8 december 1992 wordt gesteld dat een betrokkene recht op inzage heeft van zijn persoonsgegevens zonder dat daarbij een specifieke leeftijd wordt vermeld vanaf dewelke een jongere dit recht persoonlijk kan uitoefenen. Per geval moet beoordeeld worden of de jongere voldoende maturiteit heeft bereikt om dit recht zelfstandig uit te oefenen. Deze toestand maakt het recht enigszins kwetsbaar voor deze verantwoordelijken van een verwerking die kunnen besluiten dat de betrokkene de vereiste maturiteit niet bezit indien hen dat zo goed uitkomt. In dit ontwerp decreet wordt een leeftijdsgrens van twaalf jaar voorzien, en dit niet alleen om het inzagerecht te kunnen uitoefenen maar ook voor alle andere hoofdelijke rechten en instemmingen vereist in de hulpverlening. In de memorie van toelichting wordt verduidelijkt dat een jongere nog altijd inzage kan worden verleend indien de consulent oordeelt dat deze jongere een voldoende maturiteit heeft verworven. De consulent treedt in deze dan op als vertegenwoordiger van de verantwoordelijke van de verwerking.

Voorts wordt het inzagerecht niet alleen beperkt in de tijd (cfr. artikel 8 §2 voorontwerp van decreet), maar wordt geen inzage voorzien in de door een derde verstrekte en door hem vertrouwelijk geproclameerde gegevens over de betrokkene, tenzij die derde zich akkoord zou verklaren met de inzage (cfr. artikel 8 §1 voorontwerp van decreet). De Commissie is van oordeel dat deze categorische benadering moet herschreven worden in de richting van een afweging van belangen. Het principiële uitgangspunt is dat de betrokkene het recht heeft op elk moment toegang te krijgen tot alle gegevens die over zijn persoon worden verwerkt, dus niet alleen op het einde van een procedure, niet alleen tot de gegevens die bij de betrokkene zelf werden verkregen en ook met betrekking tot de herkomst van de gegevens (cfr. voor dit laatste artikel 10 §1, b van de wet van 8 december 1992). Niettemin is het denkbaar dat, na belangenafweging, de verantwoordelijke voor de verwerking de betrokkene via zijn inzagerecht slechts kennis laat krijgen van de inhoud van de aangeleverde informatie die hem betreft, doch hem geen informatie laat verkrijgen nopens de identiteit van de gegevensverstrekker of van elementen van de aangeleverde informatie waaruit die identiteit eenduidig zou kunnen afgeleid worden, omdat dan het verlenen van een 'volledige' inzage de privacy van de gegevensverstrekker zou schaden.

OM DEZE REDENEN,

Geeft de Commissie een gunstig advies, mits rekening wordt gehouden met de gemaakte opmerkingen, met name het aanpassen van de gebruikte terminologie en het wegwerken van de categorische benadering met betrekking tot het inzagerecht.

De secretaris,

De voorzitter,

(get.) J. BARET

(get.) P. THOMAS